

Domáci glasovi

Stev. 164

Lienz, petek 16. avgusta 1946.

Leto 2.

ITALIJANSKA DIPLOMACIJA IN TRŽAŠKO VPRAŠANJE

Znano je, da se ima Italija za vse svoje uspehe, ki jih je dosegla do druge svetovne vojne zahvaliti edino svojim pretkanim diplomatom. Se v vsaki vojni zadnjih 70 let se je znala vedno priključiti zmagoviti stranki, da se je na njen račun potem zopet enkrat razširila. Tudi v zadnji vojni se je po prvotni nevtralnosti leta 1940 - ko je Hitler z drznim in močnim napadom pregazil Francijo - odločila za navideznega zmagovalca in je na strani Nemčije stopila v vojno. S tem je zahrbtno zarila nož težko preizkušeni posestrinski državi Franciji, a dobiček, ki se je obetal, je bil prevelik, da bi se mu mogla ustavljati. Še so nam v spominu njene takratne zahteve: Nizza, Korzika, Tunis in Djibuti ter prikrita želja, preko francoske afriške posesti raztegniti svojo kolonijalno moč od Sredozemskega morja do Indijskega oceana na črti Libija - Sudan - Abesinija - Somalija. Leto pozneje je lahko z napadom na Jugoslavijo uresničila svoje stare sanje po Dalmaciji in tako napraviti Jadransko morje za "mare nostrum". Pri tem je kar mimogrede strpala v svojo malho še polovico Slovenije.

Toda to pot se je ustela. Se je leta 1944, ko je bilo že čisto jasno, da je Nemčija vojno izgubila, skušala popraviti storjeno napako s tem, da je po svoji stari navadi hotela zamenjati zaveznike in na ta način rešiti, kar bi se še rešiti dalo. A vojaško preslaba ni mogla pregnati Nemcev iz svoje države. Uspeh te ponovne izdaje je bil le ta, da se je vsa teža modernega vojskovanja prenesla na njeno ozemlje; podrtije po celi Italiji so dokazi in plačilo take dvojne politike. Na kraju se je vendar enkrat znašla tam, kjer edino je njeno mesto - med premaganci. Mirovni pogoji so trdi. Ne bomo jih naštevali, ker so znani, saj se bodo vsak čas javno obdeleževali na pariški konferenci.

A Italija še ni obupala. Cesarskemu imperiju se je sicer odpovedala, a za omiljenje trdot mirovnih pogojev je poslala v boj zopet-svoje diplomate. Zanimivo piše o tem švicarski list "Gazette de Lausanne" 1. avgusta t.l.:

"More li Italija kaj drugega storiti, kot da poskuša omiliti drakonske pogoje, kakršne so predlagali "veliki štirje"? De Gasperi bo poizkušal, čeprav se bo ta trud le težko obnesel. Italija verjetno ne bo imela možnosti javnega razpravljanja, temveč bo navezana na razgovore v predsobah in osebne stike z odločujočimi osebami. Zato je poslala v Pariz kar dva zunanja ministra - sedanjega in bodočega. De Gasperi sedanji zunanji minister, je sposoben mož za pogajanja z Bidaultom, francoskim predsednikom, ker sta oba na čelu sorodnih katoliških strank. Nasprotno je pa Nenni, bodoči zunanji minister, kot vodja italijanske socijalistične stranke kot poklican za pogajanja z voditelji angleške delavske stranke. Njegove ideje o združitvi socijalistov in komunistov bi mu mogle pridobiti tudi simpatije Sovjetov.

De Gasperi upa tudi na pomoč "malih narodov". Ker so ti razdeljeni v dve skupini, sta bila odposlana dva diplomata, da organizirata pomoč Italiji. Prvo skupino - severno evropsko - je obiskal Nenni. Kakšen bo uspeh njegovih prizadevanj v Kopenhagenu (Danska),

Oslu (Norveška), Den Haagu (Nizozemska) in Bruxellesu (Belgija) je še negotovo. Verjetno se bodo navedene države zavzele, da se Italiji kot državi na jugu pusti toliko moči, kolikor je to za evropsko ravnotežje potrebno. Močno pa De Gasperi računa na latinsko solidarnost južno-ameriških držav. Zato je poslal k njim grofa Sforza, moža, katerega te države dobro poznajo in cenijo. Ne ve se pa še, kako bo pomoč teh držav prišla do izraza. Brazilijski zunanji minister se je zadovoljil z izjavo, da se Italiji mora zopet dati tako mesto, ki ji pripada. Do sedaj ni bilo govora o tem, da bi južno-ameriške države nameravale skupno odkloniti podpis bodoče pogodbe, ni pa izključeno, da bi v tem oziru še mogli doživeti iznenadenje.

Ker ne more računati na podporo velesil, se De Gasperi trudi doseči gotova olajšanja s tem, da sam zastopa načrte zaveznikov. London in Washington naj pritrdita načrtu o vmesni državi Trstu, da bi s tem mesto dobilo čim večje zaledje. V tem smislu bo skušala Italija na konferenci dokazati, da ni pravično priključiti Trstu samo ono ozemlje Julijske Krajine, ki je zasedeno po zaveznikih, ampak bi bilo pravilno, raztegniti ga proti vzhodu s cono B, katero imajo zasedeno Jugoslovani. Obenem bodo skušali dokazati, da se na sedaj po Jugoslovanih zasedenem ozemlju nahaja zapadna Istra, kjer so povsem italijanska mesta. Italija da je že tako žrtvovala etnično italijanske kraje, kot Reko, dolino Raše in Lušinj. - Če bi Italija mogla zadržati Trst, bi bile druge okrnitve manj boleče. Bati se mora pa še za Alto Adige (južna Tirolska), katero bi London rad priznal Avstriji."

Zanimivo je, da so se v poslednjem času za razširitev tržaškega ozemlja zavzeli tudi francoski socijalisti. Njihovo glasilo "La Populaire" piše 3.t.m. o tem sledeče:

"Za nas socijaliste bi bila rešitev lahka, če bi le "veliki štirje" upoštevali načela, ki so jih sami postavili, ko so naročili strokovnjakom, naj določijo italijansko-jugoslovansko mejo z upoštevanjem narodnostnih, zemljepisnih in gospodarskih razmer. V tem slučaju bi morala politična meja biti tako potegnjena, da bi vse ozemlje na obali ostalo Italiji, ker je prebivalstvo v glavnem italijansko, dočim bi notranjščina pripadla Jugoslaviji.

V gospodarskem oziru pa - če je Julijska Krajina res nedeljiva celota - bi napravili veliko prosto ozemlje, da bi nihče ne bil zapostavljen in bi bile tako zavarovane koristi obeh sosednih narodov. Taka ali podobna rešitev bi imela velikansko prednost, ker bi lahko združila obe nasproti si ležeči državi in ustvarila dobra sosedna razmerja med dvema narodoma, ki se bosta drugače sovražila, mesto da bi tako v lastnem kot v interesu splošnega miru živela v medsebojnem razumevanju. Upamo, da bo konferenca prinesla v tem oziru zboljšanje "pri delitvi nezadovoljnim", da se poslužimo izraza, ki je ljub našemu zunanjemu ministru.

SOVJETI ZATIRAJO VERSKI VPLIV V JAVNEM ŽIVLJENJU

Angleški katoliški tednik "The Universe" objavlja 26. julija izpod peresa dr. Maksa Jordana sledeči članek iz Berlina:

Če ne pride kak vpliv od zunanje strani, bo verski vpliv v javnem življenju v sovjetskem področju v Nemčiji popolnoma uničen. Sovjeti hočejo namreč vse versko življenje stisniti samo v cerkve. Vse javne ustanove se preurejajo po komunističnem vzorcu. Vsa ruska zona se vedno bolj sovjetizira in v kratkem bo to samo še ruska kolonija, ki jo bodo popolnoma obvladali nemški komunisti, ki so pa le moskovski eksponenti.

Do tega prepričanja sem prišel, ko sem potoval skozi rusko

zono in prejemal poročila iz vladnih in zasebnih krogov.

Redno se Sovjeti v cerkveno življenje ne vtikajo. Prisostvoval sem mašam v različnih cerkvah in videl, da so ljudje v cerkve zelo hodili. Čisto nekaj drugega pa je, če bi hotela cerkev razviti svojo delavnost tudi izven cerkvenega posloplja. Tam pa je slika žalostno resnična. Sovjeti ne dovolijo tiskati verskih knjig, niti nobenega verskega članka. Cerkvi obitajo, da organizira svoja društva, in da ima sestanke, ki niso sestavni del božje službe. Posebno ljubosumni so na mlajšo generacijo. Vso mladino popolnoma absorbirajo v takoimenovanih antifašističnih krožkih, ki jih strogo nadzirajo komunistični eksponenti. Kljub temu, da so zasedbene oblasti sklenile, da bo v šolah, kjer starši to zahtevajo tudi verski pouk, ga v ruski zoni sploh ni.

KOMUNISTI POSTAVLJAJO BREZVERSKE UČITELJE. Pri nastavljanju učiteljsstva se komunisti ne samo nič ne ozirajo na želje Cerkve, marveč nalašč postavljajo take, ki so krščanstvu sovražni.

"Ne smemo imeti nobenih zvez s svojimi škofi in naši škofi ne smejo priti k nam na obisk, čeprav živijo v naši zoni", mi je govoril neki katoliški duhovnik.

Čutimo tudi velikansko pomanjkanje molitvenikov, mašnih knjig in drugih verskih pripomočkov. Toda ničesar ni dobiti.

Ker so nam pobrali vse radijske aparate, ne moremo niti radia slišati, ki bi nam prinesel kaj tolažbe, vesti, časopise, pa izdajajo samo komunisti, ki vero ignorirajo ali pa jo smešijo. Povrh tega je pa še velikanski dotok nemških beguncev, ki bežijo v sovjetsko področje iz Šlezije in s Poljske. Nad 5 milijonov jih je že tukaj. Okrog 1/3 so katoličani. Le malo duhovnikov so pustili, da morejo vršiti dušno pastirstvo. Otroci, ki so izgubili svoje starše in se potikajo križem kražem, ne prejemajo nobenega verskega pouka. Ljudje umirajo brez svetih zakramentov.

Duhovščina je tako preobremenjena z delom in utrujena, da s so nekateri duhovniki že popolnoma izčrpani in ne morejo niti brati sv.maše.

= : =

O PEGGESKI RAZSTAVI. - "Neue Zeit" prinaša članek o obrtni, šolski in umetniški razstavi peggeskega taborišča. Po kratkem uvodu o otvoritvi razstave pravi takole: "Javnost je dosedaj le malo izvedela o kulturnem življenju inozemcev v Peggezu. Zato je ta razstava pripravna, da vzbudi razumevanje za posebnost sosednih narodov. Z veliko marljivostjo so delavne roke izvršile mnogo predmetov, ki so jih postavili na ogled v dvorani Vajeniškega doma. Torbarji, čevljarji, šivilje, krojači, sodarji, pletarji, kolarji, mizarji, žebeljarji in drugi so prinesli redke in posrečene izdelke. Posebno se izplača pogledati mnoga ročna dela, pravtako akvarele.F.Jerine. Pod njegovim vodstvom so tudi učenci slovenskih

šol izdelali in razstavili mnogo risb. Slovenske šole vodi prof.Bajuk. Deli se v ljudsko šolo, poklicno šolo in gimnazijo. Samo na gimnaziji uči 18 profesorjev z akademsko izobrazbo. Poučujejo osem jezikov. Z mnogimi statistikami, podprtimi gradivom in izdelki, prinaša razstava dokaz, da stoji kulturno in obrtno življenje inozemcev na visokem nivoju. Večina preseljenih oseb priznava hvaležno gostoljubnost Avstrije. Želeti je, da bi bila razstava bogato obiskana.

CERKVENI KONCERT V LIENZU. Taboriščni pevski zbor iz Peggeza je imel včeraj ob 17 uri v frančiškanski cerkvi v Lienzu koncert, ki je obsegal poleg nekaterih starejših ljudskih in Ri-

harjevih večinoma modernejše skladbe St-Premrla, Sattnerja, dr. Kilmovca, Železnika, Cigaleta, Schwaba in Vodopivca ter je bil zaključna prireditev v slovenskem kulturnem tednu. - Če je zadnji koncert predstavil tujini bogastvo naše ljudske pesmi, je tu cerkveni še dostojneje poudarjal umetniško vrednost in sodobnost naše cerkvene glasbe. Saj so bile na sporedu, dobre krepke pesmi, vzete iz pičle zbirke, ki si jo je marljivi pevovodja mogel v teh težkih razmerah zbrati. Koliko biserov naše umetnosti nam je pa nedostopnih! Prav gotovo je resnica, da se naša cerkvena glasba po tehni vsebini, umetniški invenciji, formalni obdelavi in vsej notranji vrednosti sme s polno samozavestjo postaviti vstrie, vsaki sestri tujih narodov. O tem so se mogli pri včerajšnjem koncertu prepričati vsi meščanje, ki so med številnimi našimi ljudmi bili vendarle navzoči. - Frančiškanska cerkev je s svojo izvrstno akustiko veliko pripomogla k lepemu uspehu. Spored je imel temeljno črto cerkvenega lista. Po mogočni Premrlovi himni Kristusu Kralju so sledile 4 Marijine, 3 božične, 2 postni, 2 velikonočni, 3 evharistične in za zaključek zopet 4 Marijine, ker je bil ta dan največji Marijin praznik in v cerkvi cerkveno žegnanje. Zbor je bil tudi pri tem koncertu dobro ubran in je vobče prav dobro zvenel. Mogočen je bil vtis pri ff, a pogrešali smo p in pp, ki bi bilo nekajkrat prav zelo na mestu. Zato je hotelo biti petje na mestih enolično, pa je pestrost pesmi sama na sebi to preprečila. Tudi moški zbor je lepo zvenel, le Hladnikov "Večerni zvon" bi bil gotovo primernejši v svoji prvotni konceptiji za mešani zbor. - Oba moška solista sta bila prav izvrstna, za obe solistki pa je bila včerajšnja naloga še občutno pretežka in tvegana. - Orgle, ki so vobče zelo nežno uglašene, so petje prav diskretno podpirale, a so imele v plenu dovolj kovinskega bleška, da so pripomogle zboru do zaželjenega mogočnega uspeha. - Koncert je bil vobče močna mani-

festacija naše cerkvene pevske umetnosti, ki je adekvatna vsem evropskim korom. Vse priznanje vnemi pevovodje in zbora, ki se toliko žrtvujejo v teh težkih razmerah, da tudi to mesto naše kulture vzdržimo na tako ugodni višini, da jo moramo s ponosom pokazati ob vsaki priložnosti.

PETA KOLONA V SVICI. Tretje poročilo švicarske zvezne vlade, ki se bavi z delavnostjo komunistov v Svici, je še vedno predmet živahnih razprav po vsej Svici. - Medtem ko sta prvo in drugo poročilo o delavnosti nacistov in fašistov skoraj čisto pozabljena ter predmet sam smatran za dokončno rešen, se za delavnost komunistov kot izgleda vsa Svica živahno zanima. Središče vse te zadeve je v delitvi mišljenja, ali komunisti resnično predstavljajo nevarnost za državo in kako velika je ta nevarnost ter iz kakšnega vzroka je zvezna vlada objavila poročilo o njih podtalni delavnosti. Mnogo se govori o tem, da so komunisti na nekem nedavnem javnem zborovanju z obžalovanjem ugotovili, da je severna švicarska meja proti Nemčiji utrjena ter bi se te utrdbe mogle uporabiti tudi proti sovjetskimi četam. To bi se strinjalo z mišljenjem Švicarjev, da predstavlja pod komunističnim vplivom stoječa delavska stranka "peto kolono", ki v notranjosti države deluje proti Svici. ("Echo der Heimat" 8.8.1946.)

AVSTRALSKI POSLANIK O RUSIJI. Bivši avstralski poslanik v Moskvi J. Maloney je imel v britanskem Rotary-klubu govor, v katerem je silno ostro napadel Moskvo. Rekel je, da se avstralski komunisti "pustijo varati od strani najbolj neusmiljene diktature v svetovni zgodovini". Na Rusijo in na vse, kar pride iz Rusije, je treba kar najbolj paziti. Ruski komunisti imajo pri vladnih zadevah ravno tako malo vpliva, kot avstralski komunisti na svoje lastne zadeve, kajti vsi skupaj morajo ubogati na ukaze moskovskih vladodržcev.